

Belül nem sárga a községháza

Saffer Pál

A nyilegyenes aszfaltút ma ugyanolyan messze esik a falutól, mint valamikor.

És ez jó. Mert az úton időközben megnövekedett a forgalom, és ha nagyon közel volna, zavarná a csendet.

Mert a csend is ugyanolyan, mint régen, amikor utoljára itt jártam.

Csak a községháza épülete változott. Beüvegezték a kiégett ablakokat, amelyek sokáig őrizték a szrémi partizánok támadásának emlékét, és befestették a községházát. Sárgára, úgy, ahogy valamikor volt. Hogy miért éppen sárgára, azt nem tudom. Talán így illik...

A vajdasági falvakban többnyire sárga a községháza.

Sőt a városháza is Becsén, Adán, Verbászon, Zomborban...

Gyerekkoromban is sárgák voltak. Talán még azelőtt is.

Valaki egyszer bizonyára kiszámolta, hogy a sárga festékekkel négyzetméterenként hány krajcárt takarít meg a császári és királyi kincstárnak. És mert sok volt a községháza és a városháza, jutalomból talán még valószínűsítésig belső titkos tanácsos is lett belőle...

És erre mifelénk azóta is sárga a községháza.

Pedig ez itt már nem is olyan igazi községháza. Ez itt csak kirendeltség, iroda, „kancellária”. A községháza ott van a kommuna központjában, Karlócán.

Amikor utoljára itt jártam, még igazi községháza volt: üresen tátongtak az ablakok, és a falakon még látszott a robbanás füstjének nyoma.

Akkoriban még elnöke is volt a falusi népbizottságnak. És a hitközségnek is. Egy személyben. Nem sok dolga akadt. Elvégezte mind a kettőt.

Az új, nagy községnek új elnöke is van, Karlócán. De a hitközségnek nem ő az elnöke. Talán nem is győzné...

Az a régi elnök, valamikor, hallani sem akart a kiégett ablakokról. Az állam gyújtotta fel, mondta, csináltassa meg az állam!

És hozzátette, hogy a községi elnöknek az a dolga, hogy munkálkodjon a község javára:

— Lóvá tettem a birtok igazgatóját! Ideadta a fajbikát féláron. Ezt nem felejtik el a faluban, hogy ki szerezte a bikát...

Így szólt, azután elküldött, hogy látogassam meg a műkedvelőket, a tanítókat és a hozzájuk hasonló atyafiakat, azután meghívott:

— Fialtal gyerkőc maga még, látom. Jöjjön el délután hozzám. Van egy kis jó borocskám. Én kibőjtöltem egy császárt, egy királyt meg egy poglavnikot. Majd én megtanítom magát a politikára.

Elmentem hozzá, és azóta pontosabban, sőt majdnem egészen pontosan tudom, hogy ki mit tart politikának.

Az új elnök még nem akart megtanítani a politikára. Igaz, nincs is itt. Karlócán van, de egyébként sem hiszem, hogy oktatással foglalkozna. Itt nincs egyéb, csak a „kancellária” és annak a főnöke. Így mondták ezt a sárga falú községházán, az irodában, és egy barna ajtóra mutattak.

Benyitottam hozzá:

— ... a helyi iroda főnökével szeretnék beszélni. Hol találhatnám meg? — kérdeztem az íróasztalnál ülő fiatal nőt.

— Én vagyok, mi tetszik? — kérdezte, és nagy, barna szemével rám nézett, mintha nem értené, honnan a félreértés.

Pedig a félreértés egészen nyilvánvaló volt. Csak szégyelltük mindketten bevallani. Később ugyanis megállapítottuk, hogy mindketten haladó szelleműek vagyunk.

De egyelőre hallgattunk. Leültetett a kopott fotőjbe. Ő maga az íróasztal mögött ülve maradt. Rákönykölt, és kövérkés arcával, kövérkés karjával most már pontosan olyan volt, mint valami gazdasszony.

Mint aki itt a gazda.

Hallgattunk és farkasszemet néztünk. És ez volt a második félreértés. Mert ha férfi lett volna, már rég megindult volna a beszélgetés.

De így csak felelgetett készségesen minden kérdésre, arra, hogy hány tanító és hány televizor van a faluban.

Elmondta, hogy a falubeliek segítségével új tantermeket építettek az iskolának. Így kellett, mert a községnek kevés a pénze, és nekem akkor kedvem kerekedett megkérdezni, hogy miért festették sárgára a községházát, és megvan-e még a falu bikája, amit a hivatali elődje szerzett. De nem kérdeztem, mert közöttünk még ott volt a második félreértés, és azt hittük, hogy nem tudunk beszélgetni.

Mert ahogy ott ült, komolyan és kikerekedve, rengő kebleket sejtető állig gombolt ruhában, egy kicsit olyan volt, mint a falu anyja. És a falu anyjával nem lehet csak úgy beszélgetni.

Hagytam, hogy elmondja a falubeli jó orvost, az áldozatkész ápolónőt és az új televizort, amit az olvasóterembe vettek.

Nagysokára azért mégiscsak elkezdtünk beszélgetni.

Ez akkor volt, amikor szóba jött az anyakönyvi hivatal.

Hogyan került szóba az anyakönyvi hivatal, azt magam sem tudom. De akkor ő leszállt a székről, és előjött az asztal mögül.

Addig azt hittem, hogy ő a falu anyja.

Akkor azt mondta, hogy néha úgy érzi, mintha ő volna a falu anyja.

És én nem hittem többé.

Mert akkor leszállt a székről, megállt a szék mellett, az asztal mögött, és ugyanolyan magas volt, mint amikor ült a széken.

Azután nehézkesen előtipegett az asztal mögül.

Derékig asszony, deréktől gyerek.

Többé nem kérdeztem tőle semmit. Hiszen most már beszélgettünk. Hagytam, hogy ő meséljen. Csak néha szóltam közbe, félve, hogy sokat ne mondjon. És ahogy mesélte, én is úgy mondom el.

— Tudja, valamennyi kötelességem közül itt az anyakönyvvezetői szerepemet szeretem legjobban.

— Szeretem, amikor elébem állnak a fiatalok. Olyan komolyak, olyan szépek. És megteszek mindent, hogy az a pillanat, az esketés pillanata egész életükre szóló szép emlék maradjon nekik...

— Olyankor ezt az íróasztalt letakarjuk vörös bársonytakaróval, csip-függönyök vannak az ablakokon, nem úgy, mint most...

Nemrég festettük a községházát, és még nem raktuk föl a függönyöket. Ezért ilyen kopár itt minden.

Az asztalra olyankor virág is kerül... tudja, szegények vagyunk, de amennyire a szegénységünkben telik... azt akarom, hogy ezt itt valóban esküvőnek érezzék, ne csak regisztrálásnak... ne csak az legyen az esküvő, ott, a templomban...

Emiatt volt egy veszekedésem is a pappal... a katolikus pappal. A pravoszláv nem csinált belőle kérdést... de a katolikus még ide, hozzám is eljött veszekedni, mert neki nem felelt meg az esketési idő.

Megmondtam neki, hogy ez itt a hivatalos esküvő és a községházán én rendelkezem.

Igen, én itt egyedül lakom. Van egy szobám itt a népbizottság épületében. Tudja, nekem ez nagyon jó, mert nehezen mozgok. Egyszerű, szegényes szoba, épp hogy fedél van az ember feje felett...

A bajt még a gyerekkoromból húzom. A gerincemmel van baj, és a csípőmmel. Akkor még lehetett volna segíteni, de a szüleim nazarénusok, és nem engedték, hogy megoperáljanak, mert vallásuk szerint az operáció istenellenes dolog. Azt mondták, hogy majd ők vállalják értem a felelőséget a túlvilágon.

Igaza van. Lehet, hogy ezért nem szeretem a papokat... emlékeztetek a szerencsétlenségemre.

Hogy gyógyítottam-e magam? Hogyne gyógyítottam volna. De most már késő. Minden nyáron járok Slankamenbe a fürdőbe. Ez valamennyire segít rajtam. Könnyebben viselem el a telet...

Hogyne, végigjártam a specialistákat. Noviszádon is voltam kezelésen a kórházban. Végül azzal küldtek el, hogy nem segíthetnek rajtam. Amikor kértem, hogy küldjenek legalább fürdőbe, az orvos azt is megtagadta. Erre követelni kezdtem mint jogomat. Az orvos rám támadt, összeszidott, és azzal fenyegetett, hogy ha nem megyek ki, akkor kidob...

Mit tehetek... nem nagy a fizetésem, de minden hónapban félrerakok pár dinárt, és azon megyek nyáron a fürdőbe. Különben, mondom, nem bírnám ki a telet...

A tavasszal újdonságot vezettem be. Minden esketésnél ajándékot is adok a menyasszonynak. Egy csokor fehér krizantémot.

Nem, nem igazi krizantémot, hiszen tavasszal nincs krizantém, és az igazi különben is gyorsan elhervadna. Művirágot adok neki. De nagyon szépek. Akarja látni, itt őrzöm őket ebben a vaspántos régi ládában.

Ó, nem, nem esik nehezemre, szívesen megmutatom.

Hogy honnan van rá pénzünk? Tudja, ez nem kerül sokba. Itt a szomszéd faluban van a süketnéma gyerekek intézete. Ők készítik a virágokat.

Nem, nem kértünk erre költségvetést. Megveszem a saját pénzből. Az öröm megéri nekem azt a pár dinárt. Tudja, olyan boldogok a menyasszonyok. Volt olyan is, aki sírva fakadt, amikor átadtam neki a virágot. Itt nálunk nem kényeztetik túlságosan az asszonyokat.

És én olyankor mondok nekik néhány meleg szót arról, hogy milyen szép az, hogy fiatalok, hogy egészségesek és szeretik egymást. Hogy vigyázzanak egymásra, mert nagyon, nagyon rossz az, ha az ember egyedül van.

Férjhez? Nem, én nem megyek férjhez. Kinek kell egy ilyen nyomorék?! Megvagyok magamban. Megszoktam már. Ilyenkor, amíg meleg van, nincs is semmi baj. Csak a téltől félek. Akkor jönnek a fájdalmak, és nincs mellettem senki. Egyedül vagyok éjszakánként ebben a nagy épületben.

A múlt télen is... Itt ültem az irodában, valami bizottság volt itt a községből. Éreztem, hogy rosszul leszek. Annyi erőm még volt, hogy elnézést kértem az elvtársaktól, bementem a lakásomba, magamra zártam az ajtót, és bekapcsoltam a villanymelegítőt. Azután lefeküdtem, és két nap, két éjjel meg sem tudtam mozdulni. Még annyira sem, hogy kikapcsoljam a villanymelegítőt. Az ajtó belülről zárva, senki sem jöhetett be hozzám, de nem is keresett senki. Megszokták, hogy amikor elfog, akkor bezárkózom... két nap, két éjjel nem ettem, nem ittam. Higgye el, ha akkor lett volna annyi erőm, hogy elérjem... a pisztoly ott volt az éjjeliszekrény fiókjában...

Néha meglátogatnak a szüleim. Segítem őket, küldök nekik egy kis pénzt...

Nem, nem mondhatom, hogy szegények. Van földjük, házuk, kocsijuk, lovuk...

Egyszer az apám épp itt járt, amikor beteg voltam. Itt ült egy fél órát, azután elment. Azt mondta, hogy a gyülekezetbe kell mennie. Én nem tartóztattam. Nem is kértem tőle semmit...

Szeretem ezt a falut. Szeretnék valamit tenni is érte, hogy az emberek szeretettel emlékezzenek rám, apróságokat, amennyi az én erőmből telik.

Azelőtt a szerbeknek és magyaroknak külön volt a táncmulatságuk, és ne adja isten, hogy a szerbek mulatságára betévedt volna egy magyar, vagy a magyarok mulatságára egy szerb. Kész volt a verekedés. Különösen tavaly volt sok verekedés. Három fenegyerekeskedő legényke. Behívtam őket ide. Egy délután és egy este beszélgettünk. Soha többé nem verekedtek. Most gyakran járnak ide hozzám. Segítenek is.

Nemrégiben meghalt egy fiatal magyar lány. Megrendült az egész falu. Az én fiataljaim pedig gyűjteni kezdtek virágra és koszorúra valót, és szerbek, magyarok együtt vitték a temetési menetben.

Az emberek is megszerettek engem. Legalábbis úgy érzem. A nyáron például üzentek értem Slankamenre, hogy jöjjenek haza, mert a fiatal pár azt kívánja, hogy én eskessem őket.

A kommunában is meg vannak velem elégedve. Legalábbis eddig még nem mondták az ellenkezőjét.

Én is megvagyok velük. Nem kérek tőlük semmit. Csak konferenciára ne hívjanak túl gyakran, mert az nehéz. Tudja, messze van ide az aszfaltút, ahol az autóbusz megáll, és nem mindig akad parasztkocsi a faluból arrafelé. Nehéz nekem kilométereket gyalogolni, különösen őszi időben, esőben, sárban.

Mindenki úgy rendezte az életét, ahogy tudja... de eleget meséltem. Talán untatom is már. Nem akartam. Kit érdekel egy nyomorék története...!?

Így volt. És nem mondtam neki, hogy engem érdekel.

Mert amíg föl nem állt, azt hittem, hogy a falu anyja.

És amikor fölállt, azt hittem, hogy a falu árvája.

Most már tudom, hogy mégis anya. Mert kell, hogy az ember valakinek vagy valaminek apja, anyja legyen.

Én csak azt láttam, hogy kívülről sárgára festették a községházát.

Most már tudom, hogy belülről azért lehet piros.

Kívül hideg, belül meleg.

Mint a papírkrizantémok ott a vaspántos ládában.

És az embernek kell a meleg. Jó az orvosságnak. Merevedő gerincre, csípőficamra, reumára, szitáló esőre, ragadós őszi sárra és a magányra, ha az aszfaltút a rohanó autócsordákkal ugyanolyan messze van, mint valamikor, és közel, nagyon közel van a csend.